

Panorama knih

Evropská integrace: budování nové Evropy? *

S podporou projektu Evropské komise J. Monet Project – European Module 06/0116 byla vydána společná monografie Marcely Gbúrové z Filozofické fakulty Prešovské univerzity v Prešově, Marty Goňcové z Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Vladimíra Goňce z Filozofické fakulty téže univerzity a Jozefa Lýsoho z Pedagogické fakulty Komenského univerzity v Bratislavě. Monografie je rozdělena do čtyř kapitol přinášejících historicko-politologický pohled na vybrané problémy procesů evropské integrace. Publikace je vydána dvojjazyčně – dva příspěvky jsou publikovány v češtině a dva ve slovenštině.

Příspěvek Vladimíra Goňce s názvem Projekty středoevropského společenství (1953) popisuje projekty integrace středovýchodní Evropy, které vznikaly v době, kdy se počítalo s pravděpodobností brzkého pádu komunismu a existovalo přesvědčení, že je třeba přemýšlet, co se má podnikat po pádu komunismu v zemích středovýchodní Evropy a jak se zapojit do sjednocující se Evropy. Jde tedy o myšlenky vznikající v exilu po roce 1947 či 1948. Autor shrnuje kořeny myšlenek integrace ve střední Evropě. Jádrem příspěvku je prezentace projektu Středoevropského společenství uhlí a oceli, který měl být paralelou Evropského společenství uhlí a oceli. Projekt byl připravován pod vedením polského exilového politika Jana Wszelakiho. Projekt přináší návrhy na radikální transformaci střední Evropy a zároveň návrat do Evropy. Jádrem společenství se mělo stát Československo, Polsko a Maďarsko, připojeno mělo být také Rakousko, Rumunsko a Jugoslávie, do budoucna se uvažovalo rovněž o připojení Albánie a Bulharska. Toto společenství mělo být vytvořeno pro přechodné období, než budou překonány sociální a ekonomické rozdíly. Poté měly členské země vstoupit do západoevropských organizací. Mělo jít tedy o „dvoustupňové integrování“. První oblasti integrace mělo být zemědělství, poté doprava, až potom uhlí,

energetika celkově, ocel a strojírenství. Tato oblast měla být ale jádrem celé integrace.

V další části popisuje Goňec návrh Huberta Ripky na ustavení Federace střední Evropy, který byl druhým velkým projektem tohoto druhu a byl připravován v úzkém kontaktu s týmem autorů projektu Středoevropského společenství uhlí a oceli. Ripka si představoval toto uskupení jako federaci osmi států od Polska až po Bulharsko a Albánii. Pro rozdílnost ale nakonec věnoval pozornost modelu dvou navzájem propojených federací polskopodunajské a balkánské (ta by zahrnovala i Turecko). Otázku sjednocení viděl jako možnost přežití mezi Německem a Ruskem. Opět mělo jít zpočátku o integraci pouze některých dílčích záležitostí. Integrace měla podle něj být zahájena kvůli obraně integrací armády. V další části kapitoly autor popisuje další méně významné návrhy integrace střední Evropy. Tyto návrhy se nikdy nedočkal své realizace. Osvobození této oblasti od nadvlády komunismu přišlo později, než autoři očekávali.

Kapitola Marcely Gbúrové Formovanie identít v premenách 20. storočia (Hlavné problémy a rozpory súčasnosti) se pokouší odpovědět na otázku formování evropské identity během 20. století. Pozornost věnuje vymezení pojmu identita, otevírá také problém politické identity. Gbúrová se zabývá také myšlenkou evropského sjednocování, a to jak jejím federativním, tak i konfederativním modelem. Otevírá rovněž otázku národní (resp. národnostní), občanské a evropské identity či identity česko-slovenské po 1. lednu 1993. Zabývá se také dnes velmi aktuální a velmi citlivou otázkou slovensko-maďarské menšinové problematiky, a to jak jejím vnitrostátním, tak také mezinárodním charakterem. Při analýze této problematiky rozebírá volební programy strany maďarské koalice a způsoby jejich praktické realizace mezi léty 2002-2010. Upozorňuje, že při dosavadním přetváření a rozšiřování Evropy byl hlavní zájem upřen na politické, ekonomické a administrativní struktury, menší pozornost byla naopak věnována evropskému vědomí, respektive vědomí o Evropě, zřehlednění komplikovaných vztahů evropské,

občanské a národní identity. Konstatuje, že je třeba další odborná reflexe na toto téma.

Kapitola Marty Goňcové s názvem Evropská občanská společnost – evropský sen? je příspěvkem do diskuse o formování evropské občanské společnosti. Autorka popisuje meziválečné projekty integrace střední Evropy jako cesty k evropské společnosti (Richard N. Coudenhove-Kalergi a jeho myšlenka Pan-Evropy s vizí evropského národa, Aristid Briand a jeho projekt federace při zachování suverenity členských států, názory T. G. Masaryka a E. Beneše na integraci spojené s demokratizací evropské společnosti, plán M. Hodži). Konstatuje, že se integrace naplňuje, ale chybí duchovní rozměr, je třeba vytvořit prostor pro realizaci člověka, pro občanskou společnost. Bez formování občanské společnosti nebude možné prohloubit integrační proces. Stát ani politická společnost nedokáže zabezpečit důstojnost člověka, lidská práva, mravní hodnoty, pokud všichni nebudou společně usilovat o blaho společnosti jako celku a tak i o blaho každého člověka. Odvolává se přitom na humanismus J. Maritaina, který je zaměřen právě na spolupráci lidí, na solidaritu v reálném světě. Na to je třeba člověka připravit výchovou, diskusí a studiem. Budoucnost demokracie a občanské společnosti bude záležet na ochotě a připravenosti lidí komunikovat mezi sebou, spolupracovat, aktivně hledat a realizovat možnosti participace na řízení věci veřejných.

Josef Lysý je autorem kapitoly Kriza veřejných autorit a památ v politické reflexii na Slovensku. Dve antinómie v nejstej dobe. Podle Lysého můžeme mluvit o dvou antinomiích (rozporech). Podle první antinomie důvěru ve veřejné autority na Slovensku snižují představy o privátní akumulaci sociálního kapitálu. To znamená, že klesá důvěra ve státní instituce, což potvrzuje výzkum, o který se Lysý opírá. Podle druhé antinomie se kapitál na Slovensku při své nevyhnutelné snaze o efektivnost spoléhá a je udržován při životě v současnosti paradoxně specifickou historickou pamětí, „symbolickým kapitálem“. Podle Lysého nejde o jakýsi další důležitý stupeň kapitalismu, ale o nový zlom. Jedním z důležitých úkolů slovenské politiky se tak stává nutnost pomoci dotvořit občanský národ. Přirovnává tento úkol k cíli, který stál před obrozenci

v 19. století. Varianty dalšího vývoje jsou ale limitovány vysokou mírou obecné nejistoty.

Na konci monografie je umístěn jmenový rejstřík a krátké profily autorů.

Publikace je přínosným příspěvkem k rozmanitému spektru témat z oblasti integrace Evropy, k tématu, které je dnes velice živé a aktuální. Společným rysem všech čtyř kapitol monografie je zkoumání problematiky teritoria střední Evropy. Toto teritorium má, jak jednotlivé kapitoly nastiňují, v této oblasti řadu specifik. Autoři nehodnotí proces evropské integrace, snaží se o jeho popisnost a nestrannost, čemuž odpovídá i otazník v názvu publikace. Monografie otevírá řadu otázek a je zajímavým příspěvkem ke sledované problematice.

M. JIREČEK

* Marta Goňcová (ed.): Evropská integrace: budování nové Evropy? Brno: Masarykova univerzita, 2009. 214 s.

Paliativní medicína pro praxi*

Paliativní medicína, jejíž kolébkou je Anglie šedesátých let minulého století, byla dříve spojována pouze s umíráním. Mnozí na paliativní postupy pohlíželi JEN jako na něco, co lze aplikovat až tehdy, když už nic jiného nezbyvá, tehdy, kdy stav nemocného nelze ovlivnit tzv. léčbou kurativní, směřující k vyléčení. Dnes již se pohledy pomalu mění. Paliativní přístup je hodnocen jako přístup aktivní, který straní životu; současně však v umírání vidí zcela normální proces, který není selháním medicíny, všichni jsme přece smrtelníky. Jde o to, jak žít při umírání. Paliativní medicína ošetřuje všechny dimenze člověka (fyzickou, psychickou, sociální a spirituální) a tím značně zlepšuje kvalitu života pacientů. Pomáhá rodinám nemocných v jejich těžkostech a podporuje týmový přístup. Navíc je dnes jasné, že její postupy přispívají ke zlepšení stavu i v časnějších fázích chorob, a to nejen v kontextu onemocnění onkologických.

Zásahu o řádné zakotvení oboru paliativní medicína v České republice lze přisoudit prof. MUDr. Jiřimu Vorlíčkovi, CSc., a jeho spolu-